



Markvejenes rekreative funktion

De danske markveje går tilbage i antal og længde, men samtidig udgør de fortsat et stort rekreativt potentiale, som ikke udnyttes til fulde. I forbindelse med kommunalreformen overtog kommunerne ansvaret for forvaltningen af det åbne land, men mange udnytter ikke de rekreative muligheder, som markvejene udgør.

Et besøg i det åbne land giver både mulighed for at motionere og nyde landskabet, og en undersøgelse af friluftslivet i landskabet foretaget af IGN viser, at landbrugslandskabet er det tredje mest besøgte efter besøg ved skov og strand/kyst (Videnblad 6.1-84, 2014). I forbindelse med den rekreative udnyttelse af landskabet er markvejene derfor af stor betydning.

Naturbeskyttelsesloven muliggør, at den besøgende kan færdes frit til fods og på cykel på de danske markveje. Herved skabes der en baggrund for en mere varieret og intensiv oplevelse, når vi færdes i landskabet. Adgangen skaber gode muligheder for mere forskelligartede naturoplevelser, og bevirker også, at bybefolkningen kan få en mere varieret og positiv oplevelse, når de færdes i det åbne land. Samtidig er der penge at spare for kommunerne i forhold etableringen af nye cykelstier.

Fortsat mange markveje trods nedgang

I en undersøgelse af arealanvendelsen udvikling som IGN har lavet, fremgår det, at den samlede længde af markveje er blevet reduceret kraftigt fra midten af 1950'erne og frem til i dag. Undersøgelsen viser også, at



FOTO: ANTON STAHL OLAFSSON

Fig 1. Markveje giver mulighed for en tæt kontakt med landskabet på god afstand fra anden trafik.

tilbagegangen fortsætter i den sidste del af undersøgelsesperioden. Antallet af markveje er derfor fortsat for kraftigt nedadgående i de fleste områder. Det varierer for de forskellige landskabstyper og udviklingen går stærkest på de bedste og mest dyrkningsegne jorde. På disse jorde er længden af markveje nogle steder reduceret med mere end 60% i perioden 1954-2015.

I andre landskabstyper, som er knyttet til mere marginale landbrugsinteresser, ses en reduktion på mellem 20% og 50%. Hermed bekræfter undersøgelsen en lignende undersøgelse, som i 2011 undersøgte udviklingen i det tidligere Vejle Amt (Videnblad 6.1-59, 2011).

Markveje giver adgang

Markveje er interessante i forbindelse med friluftslivet, fordi de giver adgang til en del af landskabet, som

ellers ikke er tilgængelig. Hermed skaber de baggrund for en mere naturnær og autentisk friluftsoplevelse, som ikke generes af den almindelige trafik, som anvender det offentlige vejnet.

Markvejen giver mulighed for at komme tæt på naturen på afstand fra anden trafik, hvilket ofte forøger naturoplevelsen. Det er dog ikke alle markveje, der er lige interessante i forbindelse med friluftslivet. Nogle fører blot fra gården og et stykke ud i marken, mens andre derimod forbinder gårde med hinanden eller fører til og igennem naturarealer i form af et netværk, der ofte er koblet til sogne- og landvejene. Det er især de sidste, der er af værdi for den rekreative oplevelse og for friluftslivet. Ofte har disse markveje også en belægning og en fundering, der gør dem egnede i forbindelse med friluftslivet. En ændring af reglerne for areal-



Fig 2. Markveje og andre mindre veje ses på flyfotoet som lilla streger, mens landevejene er vist med gult. Foto tv viser landevejen, som her er knyttet til en cykelsti. Foto th viser en umarkeret markvej, som fra landevejen giver mulighed for at krydse landskabet igennem et net af markveje. Men da muligheden ikke er indikeret igennem skiltning, benyttes den ikke af besøgende i området. En simpel skiltning ved ind- og udfaldsveje og angivelse af en rute ville kunne give adgang til netværket af markveje, og dermed skabe mulighed for bedre naturoplevelser.

støtte i efteråret 2016 bevirker desuden, at flere markveje igen kan betegnes som støtteberettiget areal, hvilket skaber baggrunden for en øget en rekreativ udnyttelse af markvejene. Men de markveje som er befæstede og som fører hen til et naturområde, og som derfor har størst friluftsmæssig værdi, er forsat ikke støtteberettigede.

Uudnyttede muligheder

Det er bekosteligt at skabe bedre muligheder for gående og cyklister i det åbne land. En ny enkeltrettet cykelsti på 2.5 meter bredde kan let koste et 800 til 1000 kr./meter og i nogle tilfælde langt mere. Der er derfor god grund til at udnytte de muligheder, som allerede er givet igennem Naturbeskyttelsesloven. Loven åbner for rekreative mulighe-

der, som kommunerne kan udnytte. På den ovenstående figur er der et eksempel på, hvordan en kommune igennem en forbedret skiltning ville kunne angive en mulighed for at færdes i landskabet igennem et netværk af markveje. Markvejene findes allerede, men de er ukendte for de besøgende i området, da kun et husnummer indikerer, at der gemmer sig noget nede af vejen.

Illustrationen viser tydeligt de muligheder, der allerede findes, men som endnu ikke udnyttes. Og det er tankevækkende, at der kan opnås en betydelig forbedring af de oplevelsesmæssige muligheder igennem en forholdsvis prisbillig skiltning og ruteangivelse. Af hensyn til stabiliteten og forankringen af markveje bør kommunen kontakte lodsejerne

med henblik på en dialog omkring en fremtidig udnyttelse.

Ole Hjorth Caspersen og
Patrik Karlsson Nyed

Undersøgelsen af agerlandets udvikling fra 1954-2025 er bestilt og finansieret af parterne i Collective Impact Det åbne land som dobbelt ressource. Rapporten vil danne grundlag for Collective Impact-parternes videre arbejde og anbefalinger omkring dette emne. Resultater og konklusioner i rapporten og videnbladet er således udtryk for IGNs undersøgelse.

Kilder

Jensen F.S. 2014 Videnblad 6.-1-84.
Friluftsliv i landskabet 2008 (2).
Caspersen O.H. 2011. Videnblad 6.1-59.
Udviklingen i markveje 1954-2010.